

Věčný mír pro Arménii, Náhorní Karabach i Republiku Arcach III.

Jsem rád, že mi bylo umožněno navštívit krásnou Arménii a vám předložit tohle téma ve třech dílčích reportážích. Kdybych to měl shrnout a říct, co mne nejvíc zasáhlo, tak mi to připomnělo mého nejoblíbenějšího francouzského spisovatele klasické literatury Viktora Huga a jeho román Bídníci. Od dětství jsem byl totiž fascinován příběhem Jeana Valjeana. Onen silný moment, kdy hlavního hrdinu, ať dělá, co dělá, neustále pronásleduje duch nespravedlivé spravedlnosti ztělesněné neempatickým a cynickým komisařem Javertem.

A stejně pronásledovaná mi přišla i Arménie. Přemýšlel jsem, proč tomu tak je. Co je motivací, aby Arménie, a hlavně Arméni byli neustále pronásledováni a ani svou národnost v některých zemích nepřiznávají, proč se jim říká kryptoarméni. Když jsem byl v muzeu Arménské genocidy, znovu jsem si velmi silně uvědomil, jak vzácný a křehký je život. A jak jsem v dětství žil v míru za plotem železné opony, kterou nevystavěl socialistický blok, ale právě naopak zvířecký kapitalismus, kterému na lidském životě vůbec nezáleží. Silně mě to motivuje pracovat ještě více než dosud.

PLACHETNICE CILICIA

Cilicia je plachetnice postavená podle plánů plachetnic ze 13. století a je to replika arménské obchodní lodi. Plachetnice se stavěla na jezeře Sevan celkem 11 let, když předtím se stavba řadu let plánovala a na stavbu se dováželo dřevo z mnoha zemí. Dva roky po dokončení byla Cilicia transportována do střediska arménského obchodníka do Poti (Gruzie), kde zahájila tříletou historickou plavbu po Evropě. Během ní v letech 2004–2006 urazila více než 15 000 námořních mil a navštívila 63 přístavů ve 25 zemích. Plula po devíti mořích a jednom oceánu. Plachetnice je nyní opět u jezera Sevan a slouží jako malé muzeum. Na osobně provázel otec celého projektu Cilicia kapitán a vzácný muž Karen Balačjan, který mu zasvětil většinu svého života.

ARMÉNSKÁ KUCHYNĚ

Jedna z věcí, které jsem se trochu bál, byla, když jsem poprvé zasedl ke stolu s arménskými přáteli, a vytušil jsem, jak moc důležité pro ně je, aby nám hostům, pocházejícím z různých zemí, do sytosti chutnalo a byli jsme maximálně spokojeni. Přejít se pro mne totiž není žádný problém. Nakonec jsem zjistil, že mé obavy byly naprosto zbytečné. Jídelníček byl zdravý, čerstvý, pestrý, obsahoval potřebné složení, co se týkalo vyživy, a chutnalo mi, jako bych týden nejedl. Konzumovalo se na etapy, asi tři a půl hodiny. Co se týká masa, tak vám často prostrou na talíři beraní maso nebo sekanou z něj, hovězí a kuřecí. Já osobně se dojdím chlebem, a ten arménský mi opravdu moc chutnal. Z pece se dává do speciálních přihrádek, aby měl stále křupavou kůrku. Jinak je zde populární také známý šašlik, mají tu velmi dobré pivo – jedno z nich se jmenuje Tsamkha, a dále velice chutná vína i pálenku. Je to vlastně taková arménská Rakije. Z pití se v okolí nevyrovná arménskému koňaku i nám známé značky Ararat.

NÁRODNÍ PÍSEMNICTVÍ

Matenadaran, oficiálně Ústav starověkých rukopisů v Jerevanu, je muzeum s depozitářem rukopisů a výzkumný ústav. Jedná se o největší depozitář arménských starověkých rukopisů na světě. Muzeum bylo založeno v roce 1959 na základě znárodněné sbírky arménské církve, která se dříve pořádkově v Etchmiadzinu. Sbírá se od svého založení postupně zvětšovala, především na základě individuálních darů. Jedna z nejvýznamnějších památek Jerevanu je pojmenována po Mesropu Mashtotsovi, vynálezci arménské abecedy, jehož socha stojí před budovou. V důsledku toho, že Arménie byla neustálým bojištěm mezi dvěma velmocemi, byl Matenadaran v Etchmiadzinu několikrát vydrancován, přičemž k poslednímu drancování došlo v roce 1804 během ruskoperské války. Dne 17. prosince 1920 vydala nová arménská bolševická vláda dekret znárodnující všechny kulturní a vzdělávací instituce v Arménii. Pověřený Alexander Miasnikian rukopisy z Etchmiadzinu, které byly odeslány do Moskvy během první světové války, vrátil do Arménie. K původním 4660 rukopisům uchovávaným v Etchmiadzinu bylo po jejich návratu do Arménie přidáno 1730 rukopisů. Zde je vidět, kdo měl zájem Arménce a jejich kulturu likvidovat a kdo ji takto ochraňoval. Vždy to bylo Rusko, Sovětský svaz a teď Ruská federace.

GENOCIDA 250 ARMÉNSKÝCH INTELEKTUÁLŮ

Každoročně 24. dubna se připomíná začátek arménské genocidy z roku 1915, kdy bylo do zadržovacího tábora odvezeno okolo 250 arménských intelektuálů. Ministerstvo vnitra tehdy nařídilo zatknout všechny arménské politické a regionální vůdce podezřelé z protistátní nebo nacionalistické činnosti. Jen v Istanbulu bylo během příštích pár týdnů zadrženo a popraveno 2345 Arménů. Velká část z nich nebyli nacionalisté ani nebyli nijak spojeni s politikou, nikdo z nich nebyl souzen z válečných ani jiných zločinů, a naprostá většina nepřežila.

K připomínce 24. dubna, arménského státního svátku, navštěvují desítky lidí věčný plamen u památníku genocidy na vrcholu hory Tsitsernakaberd. Tato událost byla historiky nazvána dekapitací (odstranění vůdčích osobností), která měla zbavit arménské obyvatelstvo vedení a šance na odpor. Česká republika doposud genocidu neuznala. Já osobně jsem památku uctil na kolenou.

NÁVŠTĚVA ARMÉNSKÉ TELEVIZE

Náš zájem o informace převážil zase větší zájem nám informace poskytnout a předat. Skutečně nic nebylo tabu a vždy jsme se dozvěděli něco nového. Jen jediné doprovázelo náš dialog, a tím byl smutek nad celou tou nešťastnou situací. Navíc spekulace o tom, jak se tomu dalo předejít, byly v tuto chvíli k ničemu. Těsně před odjezdem nás oslovila jerevanská televize TV.LIVE.ARM. Redaktory zajímalo, jaké informace jsme posbírali a jaký je náš celkový dojem. Také jsme hovořili s bývalým ministerským předsedou Arménie Grantem Bagratyanem. Vysvětloval nám, jak postupně se věci vyvíjely v souvislostech ekonomických i politických.

